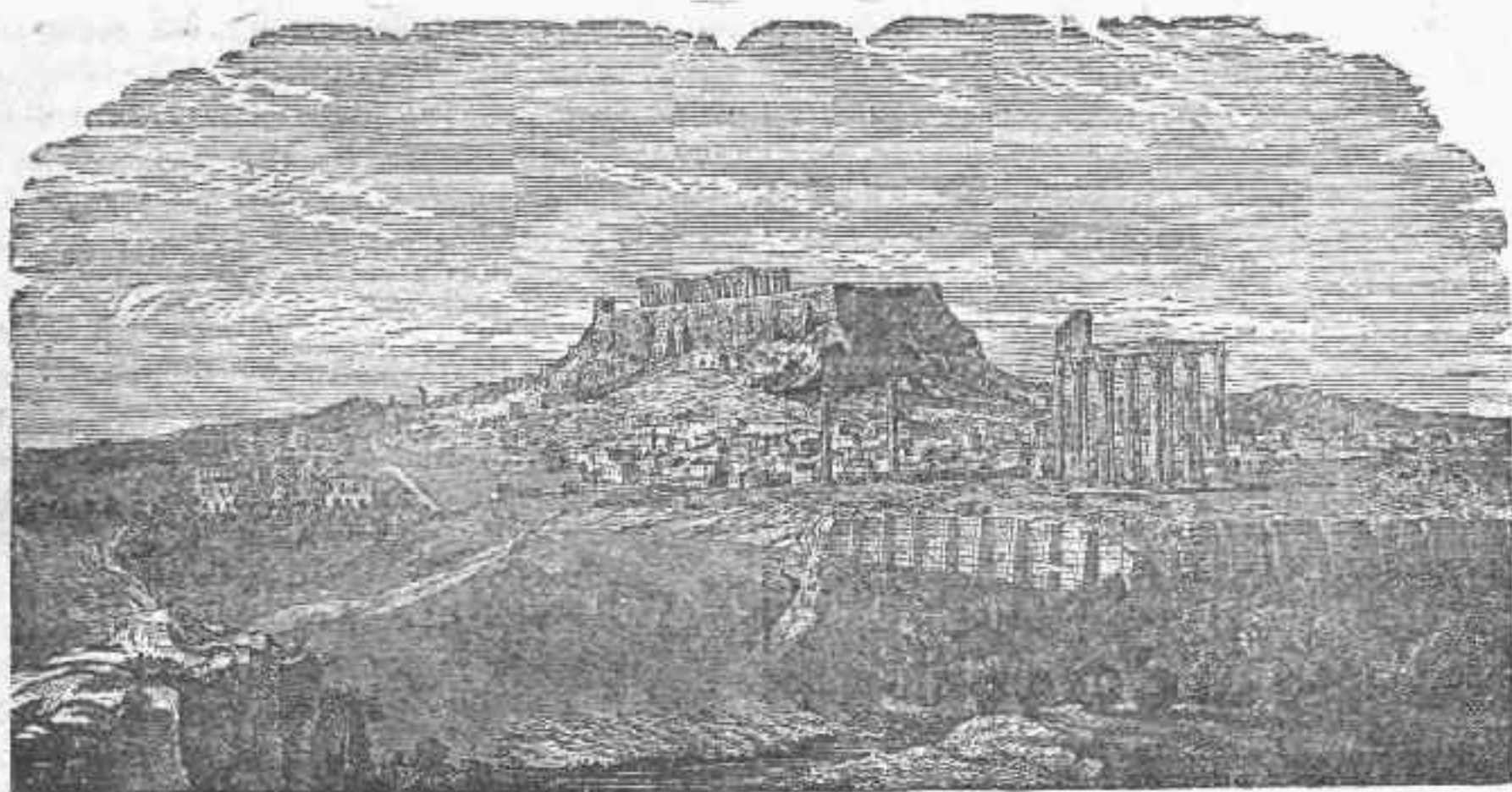

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ, 1859.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 217.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

Αυτοκεφάλου ἀρχιεπισκοπῆς τῆς πρώτης
Τουστινιανῆς Ἀχρίδος ἢ Βουλγαρίας
ἐπικληθείσης (α),

ἦτοι

Α'. Περὶ τῆς ἀρχικῆς συστάσεως.

Β'. Περὶ τῆς πολυχρονίου δικραΐας.

Γ'. Περὶ τῆς παραλόγου καθαιρέσεως.

Δ'. Καὶ περὶ τῆς ἀναγκῆς ἐπανορθώσεως αὐτῆς.

—ooo—

Α'. Περὶ τῆς ἀρχικῆς συστάσεως

α. Ὅτι μὲν οὐδὲν γλύκιον ἢς πατρίδος φθάνει προτεθρυλλιμένον, ὃ λέγει ὁ εὐφυνέστατος τῶν Σχολαστῶν φιλόσοφος (β). Τὴν βαρύτητα τῆς σημασίας τῶν λέξεων τούτων συναισθανόμενοι καὶ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἔννοιαν δεόντως ἐκτιμῶντες, δὲν διστάζομεν θαρρᾶλέως ν' ἀποφανθῶμεν, ὅτι μεταξύ τῶν πολλῶν σπουδασμάτων καὶ ποικίλων μελετημάτων, ἐν οἷς ὁ ἄνθρωπος τὴν πολυτιμοτέραν τοῦ βίου περιουσίαν, ἦτοι τὸν χρόνον, καταναλίσκει, ἐν τῷ καὶ κυριώτερον ἀναντιρρήτως εἶναι τοῦλάχισ-

στον παρά τοῖς εὖ φρονοῦσι καὶ σπινθῆρα ἔχουσιν ἐκείνου, ὑπερ συνήθως καλοῦμεν πατριωτισμόν, κυριώτατον καὶ φίλτατον, ὡς φησιν ὁ ποιητὴς « ἡ πατρίς, ὡς εἶκε, φίλτατον βροτοῖς » (α) λέγομεν καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ ᾔηται τὸ περὶ γνώσεως τοῦ παρελθόντος τοῦ τόπου, ἐν ᾧ γεννηθεὶς ἕκαστος, κατὰ πρῶτον τὸν ἥλιον εἶδεν, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν ἐλάτρευσιν.

Ἐκ τοῦ ἐμφύτου καὶ τερψιθύμου συνάμα τούτου αἰσθήματος ὁρμώμενοι, προτιθέμεθα νὰ διαπραγματευθῶμεν μικρὸν μόνον ἐπὶ τοῦ παρόντος μέρος τῆς ιστορίας τοῦ παρελθόντος τῆς πατρίδος ἡμῶν, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιγραφῆς πρόδηλον γίνεται, νομίζοντες ὅτι τοῦτο πράττοντες διττὸν ἐνταυτῷ ἐκπληροῦμεν σκοπόν, τὸ μὲν ἐκ τῆς παντελοῦς σχεδὸν λήθης εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἐνεστώτος ἀνταχλοῦντες ἐπίσημα τοῦ παρεληλυθότος γεγονότος, ἢ πάντη ὑπὸ τῶν πλείστων ἀγνοούμενα, ἢ καὶ ἐσφαλμένως γινωσκόμενα, διάπυρον θεραπεύομεν ἐπιθυμίαν τῶν ἡμετέρων συμπατριωτῶν ἢ καὶ πάντων τῶν λοιπῶν Μακεδόνων τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐνδιαφερομένων ἐν τῇ γνώσει αὐτῶν, ὡς ἐν οἰκείῳ τόπῳ τοῦτο θέλομεν ἀποδείξει, τὸ δὲ καὶ μέρος τῆς ιστορίας ὅσον ἐνδέχεται ἡμῖν ἐκ τῶν ἐνοουσῶν δυνάμεων, πηγῶν καὶ μέσων, ἐξακριβοῦντες ὀριστικώτερον ὁπωσοῦν τῶν μέχρι ταῦδε αὐτοῦ ἀκροθιγῶς ἀψαμένων, συναισθανόμεθα τὴν ἐνδόμυχον εὐχαρίστησιν ὅτι ἱερὸν ἀποτίνομεν καθήκον τῇ τε φύσει καὶ

(α) Περὶ τῆς ὀνομασίας ταύτης ἀκολουθῶς γυνήσεται λόγος.

(β) Λαοικῶν. ἐν ἀρχῇ τοῦ περὶ πατρίδος ἐγγραφίου.

(α) Εὐριπίδ. Φοινισ. 409.

θρεψαμένη πατρίδι ἡμῶν, καὶ τέλος πεποιθότες ὅτι οἱ ἀναγνώσται δὲν θέλουσιν ἀνακράξει, ἐπισταμένως ἀναγνόντες τὴν πραγματείαν, καὶ προσαρτήσῃ ἡμῖν τὴν πρῶτον τοῦ γνωστοῦ ἐκείνου Θεοκυδιδεῖου προσφώνησιν· « Οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τὰ ἔτοιμα μᾶλλον τρέπονται » (α) εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν ἄλλους ὑγειέστερά τε καὶ κρείττονα τῶν ἡμετέρων περὶ οὕτινος δὴποτε τῆς Μακεδονίας ὑποκειμένου γράφοντας.

Τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις προτάξαντες ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν προμνησθέντων, ἀναγκαζόμενοι εἰς τὴν πρώτην τῆς ὑποθέσεως ἐποχὴν ν' ἀναδράμωμεν, καθ' ἣν μάλιστα ὁ χριστιανισμὸς ἀνατείλας ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ ὡς αὐτὸς ὁ παμφαῆς ἥλιος βαθμηδὸν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην τὰς φωτοβόλους ἀκτῖνας διαχύσας, ἐκ βάθρων ἀνήγειρε τὴν πεπτωκυῖαν καὶ ἐξηχρειωμένην ἀνθρωπότητα ὑπὸ τῆς ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας καταμρασιμότητος αὐτὴν εἰδωλοκρατίας, καὶ ἠνέφξε τέλος πάντων εὐρύτατον στάδιον καὶ ἀντάξιον τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ προορισμοῦ, πρὸς δ' ἀλληλοδιαδόχως τέως πάντα τὰ ὑπὸ τὸ Ρωμαϊκὸν σκῆπτρον καὶ τὴν τήθενον ὑποκύψαντα ἔθνη ἐσπεύδον.

Περὶ τὸν τέταρτον περίπου ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνα κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν (β) ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ἑλληνικῇ πόλει τῆς Μακεδονίας Λυχνιδῷ, τῇ ὑπὸ τῆς νῦν καλουμένης Ἀχρίδος διαδεχθείσῃ, τέσσαρες ἀλληλοδιαδόχως ἐχρημάτισαν ἐπίσκοποι, ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ἀδῆλου ἀκριβῶς τοῦ ἔτους ὄντος, φέρεται ἐν ἐπιστολῇ τῆς Σαρδικῆς συνόδου γενομένης κατὰ Βαλσαμῶνα (γ) τῷ 347 ἐν τῇ νῦν καλουμένῃ Σύμμα, « Διονύσιος ἐκ τῆς Λυχνιδῶ τῆς Μακεδονίας »· ὁ δὲ δεῦτερος διαδεχθείς τοῦτον τῷ 453 ἐν ἐπιστολῇ τῆς συνόδου τῆς Νέας Ἡπείρου πρὸς Λέοντα τὸν αὐτοκράτορα ἐπιγράφεται· « Ἀντώνιος Λυχνιδῶ ἐπίσκοπος ». Τῷ δὲ τρίτῳ τῷ 492 ἐπιστέλλων ὁ Πάπας ἐπιγράφει ὡδε· « Λαυρεντίω τῆς Λυχνιδῶ ἐπισκόπῳ σφόδρα χαίρειν κελεύει ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ρώμης »· καὶ ὁ τέταρτος τῷ 519 ἀναθῆς εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον « Θεοδώρητος ἐπίσκοπος Λυχνιδῶ ἀνὴρ σεβάσμιος, ὅστις τοῖς ἐκ τῆς Σκαμπηνῆς ἀποπλανηθεῖσι καὶ εἰς Λυχνιδῶν εἰλῶ Θεοῦ ἐλθούσι πρεσβευταῖς τοῦ Πάπα Ὁρμίσδου βιβλίον ἀναγνούς ἐδωκεν αὐτοῖς ».

Ἐκ τούτων λοιπὸν ὡς καὶ ἐξ ἄλλων μαρτυριῶν, ὧν μνεῖα ἐφεξῆς ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ γενήσεται, κατὰ δῆλον γίνεται, ὅτι ὁ ἐπισκοπικὸς θρόνος, ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι, τέως εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρώμης ὑπῆγετο.

Ἄλλ' ἐνταῦθα αἰφνης ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἐπισκόπων ἐκλείποντος τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, συνεκλείπει καὶ τοῦνομα τῆς Λυχνιδῶ, μηδὲν μὲν ἐφεξῆς ἀναφαινόμενον, ἀντικαθιστάμενον ὅμως ἐν τῷ καταλόγῳ διὰ τοῦ τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς, καὶ

ἀντὶ τοῦ μέχρι τοῦδε ἐπισκοπικοῦ, διὰ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ἀξιώματος τιμηθείσης, ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ ὁποίου τρεῖς μόνον μνημονεύονται ἀρχιεπίσκοποι τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς. Πρὶν ὅμως τούτους ὀνομάσωμεν, ἀναφύεται ἐν τῷ μέσῳ ἡ ἀπορία τί αἰφνης ἐγένετο τοῦνομα τῆς ἀρχαίας τε καὶ ἀκμαίας Λυχνιδῶ; πόθεν καὶ πῶς ἐπέβηται ἐν τῇ Λυχνιδῶ ἡ Πρώτη Ἰουστινιανῆ ἢ ἐκείνη ἐν ταύτῃ, καὶ τίς ἐπὶ τέλος αὕτη; Πρὸς εὐχερεστέραν τῶν ζητημάτων ταύτων λύσιν καὶ πληρεστέραν αὐτῶν ἐξακριβώσιν, ἀνάγκη πᾶσα καὶ ἀναπόφευκτος, διακόπτοντες ἐνταῦθα τὴν σειρὰν τῆς ἀφηγήσεως, νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς, παρεχούσης ἐν τῶν δυσκολωτέρων ζητημάτων ἐν τῇ ἱστορίᾳ, περὶ οὗ πράγματευσθέντες ἀρχαῖοί τε καὶ νεώτεροι, τῆς τε θύραθεν καὶ ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κάτοχοι, Ἕλληνές τε καὶ Εὐρωπαῖοι, δὲν κατέλτξαν ὁμοφώνως εἰς ὀριστικὸν τι συμπέρασμα, οἷον περ χρῆζομεν πρὸς ἐξακολουθήσιν τῆς ἀφηγήσεως ἡμῶν, ὡς ἐκ τῆς καταφατικῆς ἢ ἀποφατικῆς λύσεως αὐτοῦ κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτωμένης καὶ τῆς λύσεως τοῦ συζητουμένου. Διὸ λεκτέα τὰ εἰκότα περὶ αὐτοῦ πρῶτον.

Περὶ τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς.

Μετὰ παρέλευσιν ἑννέα περίπου ἑκατονταετηρίδων ἀπὸ τοῦ θανάτου Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου, καταλιπόντος πρὸς τοῖς λοιποῖς μεγαλουργήμασι καὶ τὰ περίδοξον καὶ περιφανὲς αὐτοῦ ὄνομα ἐν δώδεκα πόλεσιν, ἰδρυθείσαις ἐν διαφόροις τῆς οἰκουμένης μέρεσιν ἐξῆλθε κατὰ θεῖαν εὐμοίριαν ἐκ τῶν σπλάγχων τῆς αὐτῆς, ὡς θέλομεν ἀκολουθῶς ἀποδείξει, ἡρωτόκου Μακεδονίας, καὶ ὁ περίδλεπτος αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός, ὁ δικαίως τε καὶ ἐλλόγως ὑπὸ τῶν πλείστων ἱστορικῶν διὰ τε τὴν ἀνάματον καὶ ἀκοίμητον περὶ τὴν διοίκησιν δραστηριότητα αὐτοῦ παραβαλλόμενος πρὸς τὸν Λουδοβίκον ΙΔ'. βασιλέα τῆς Γαλλίας, αὐτὸς λέγομεν πολλὰς ἰδρύσας τε καὶ ἀνοικοδομήσας πόλεις, εἰς ἰσαριθμούς ἢ καὶ πλείονας ἀπέβαινε τοῦνομα αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων φύσει τὴν γεννήσασαν προελόμενος Πρώτην ἐκάλεσεν Ἰουστινιανὴν περὶ τῆς ἀληθοῦς τῆς ὁποίας θέσεως πάντες σχεδὸν οἱ ἱστορικοὶ εἰκοτολογοῦντες, περιπλανῶνται εἰς διάφορα τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης μέρη, πρὸς ἀλλήλους διαφωνοῦντες. Αἷτιος δὲ τῆς διαφωνίας αὐτῶν εἶναι καθ' ἡμᾶς αὐτὸς ὁ περὶ τὴν γεωγραφίαν ἀδαήμων ῥήτωρ μᾶλλον ἢ ἱστορικὸς Προκόπιος ὁ Καισαρεύς, ὡς ἐκ τῶν λέξεων αὐτοῦ δειχθήσεται ἀμέσως. Τούτου ἕνεκα κρίνομεν ἀπαραίτητως ἀναγκαῖον νὰ παραθέσωμεν ἐν τάξει χρονολογικῇ ὁλόκληρα χωρία τῶν κυριωτέρων καὶ ἀναγκαιοτέρων ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ἡμῶν συγγραφέων, ἵνα ὑπ' ὧσιν ἔχοντες οἱ ἀναγνώσται κρίνωσιν ἕκαστος ἐξ αὐτῶν περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος, περὶ οὗ καὶ εἰς αὐτὴν τῶν Παρισίων τὴν Ἀκαδημίαν ἐπεδόθη ὑπόμνημα ὑπὸ τοῦ Κ. Λαμβίλλ καὶ ἀνεγνώσθη εἰς αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν· « Sur deux villes qui ont porté le nom de Justiniana, » καταχωρισθὲν ἐν τῷ

(α) Θεοκυδιδ. βιβλ. Α'. κεφ. 20.

(β) Lequien or. Christ. t. 2. p. 232.

(γ) Βαλσαμῶν. καὶ Ηἰσταλίου σελ. 302.

πολυτίμω καὶ πεντηκοντατόμω συγγράμματι τῷ ἐπιγραφομένῳ « *Histoire de l'Académie ou des inscriptions et belles lettres* » (α).

Ἀρχόμεθα λοιπὸν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ῥήτορος Προκοπίου λέγοντος (β): « Ἀλλά μοι ἀπὸ τῆς βασιλέως ἀρκτέον πατρίδος, ἢ πασῶν μάλιστα τὰ τε πρωτεῖα ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦδε τὰς ἀπαρχὰς τοῦ λόγου δοτέον· αὐτῇ γὰρ μόνῃ ὀγκουσθαί τε καὶ διθυρύπτεσθαι καὶ ἀποσεμνύνεσθαι πρέπει βασιλέα Ῥωμαίους θρεψαμένη τε καὶ παρασχομένη τοιοῦτον, οὗ δὴ τὰ ἔργα καὶ λόγῳ εἰπεῖν καὶ γραφῇ παρακαταθέσθαι ἀμήχανον.

« Ἐν Δαρδάνοις πρὸς τοῖς Εὐρωπαϊοῖς, οἳ δὴ μετὰ τοὺς Ἐπιδαμνίους ὄρους ὤκηνται, τοῦ φρουρίου ἄγχιστα, ὅπερ Βερεδιανὰ ἐπικαλεῖται, χωρίον Ταυρήσιον ὄνομα ἦν, ἐνθεν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ὁ τῆς οἰκουμένης ὤρμηται. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ χωρίον ἐν βραχεῖ τειχισάμενος κατὰ τὸ τετράγωνον σχῆμα καὶ γωνία ἐκάστη πύργον ἐνθέμενος τετραπυργίαν εἶναι τε καὶ καλεῖσθαι πεποίηκε· παρ' αὐτὸ δὲ μάλιστα τὸ χωρίον πόλιν ἐπιφανεστάτην ἐδείματο, ἥνπερ Ἰουστινιανὴν ὠνόμασε (πρώτη δὲ τοῦτο τῇ Λατίνων φωνῇ δύναται) ταῦτα τῇ θρεψαμένῃ τροφεῖα ἐκτίνων· καὶ τοὶ Ῥωμαῖοι ἔχρην ἅπαντες τοῦτο δὴ ἀλλήλους ἐπισκοπεῖσθαι τὸ θῆλημα.

— Ἐνταῦθα δὴ καὶ ὁχετόν πεκτινάμενος, ὕδασι τὴν πόλιν ἀειρύντοισι διεπράξατο ἐπιεικῶς πλῆθειν. — Θεοῦ μὲν τεμένη διαριθμεῖσθαι οὐ ῥάδιον· καταγῶγια δὲ ἀρχόντων φράζεσθαι λόγῳ ἀμήχανα, στοῶν μεγέθη, ἀγορῶν κάλλη, τὰς κρήνας, τὰς ἀγυῖας, τὰ βαλανεῖα, τὰ πωλητήρια, πόλιν ἀπλῶς μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος καὶ τὰ ἄλλα εὐδαίμων καὶ οἷα τῆς χώρας ἀπάσης μητρόπολις εἶναι. Εἰς ἀξιώματος γὰρ τοσόνδε ἤκει. Πρὸς δὲ καὶ τῶν Ἰλλυριῶν ἀρχιερέα διακεκλήρωται τῶν ἄλλων πόλεων αὐτῇ ἅτε πρώτη τὸ μέγεθος οὐσηξισταμένων· ὥστε καὶ ἀνθυπούργηκε τῷ βασιλεῖ κλέος· ἡ μὲν γὰρ τροφίμῳ ἀποσεμνύνεται βασιλεῖ· ὁ δὲ ἀντιφιλοτιμεῖται δεδημιουργηκέναι τὴν πόλιν· καὶ μοι ἄχρι τοῦδε εἰπεῖν ἀποχρήσει· ἅπαντα γὰρ εἰς τὸ ἀκριβὲς λεπτολογεῖν ἀμήχανον. Ἐπεὶ τῷ βασιλεῖ προσηκούσης τῆς πόλεως ἐλασσοῦσθαι αὐτῆς ἅπαντα λόγον ἐπανάγκη· »

Ἐκ τοῦ ῥητορικοῦ τούτου χωρίου ἐξάγεται, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς πατρίδα ἔσχε χωρίον τι Ταυρήσιον καίμενον παρὰ φρουρίῳ τινὶ Βερεδιανὰ καλούμενῳ, ἀμφοτέρων δὲ ἐν Δαρδάνοις πρὸς κειμένων τοῖς Εὐρωπαϊοῖς τοῖς μετὰ τοὺς τῶν Ἐπιδαμνίων ὄρους ὤκην· καὶ ὅτι παρ' αὐτῷ τῷ χωρίῳ πόλιν δευμάμενος ἐπιφανεστάτην, ἐκόσμησεν αὐτὴν μετὰ τοσούτων κοσμημάτων, οἶων, δισταζόμενος νὰ πιστεύσωμεν, ἂν ἑτέρα τις πόλις ποτὲ ἤζιωθῃ. Διὰ δὲ τῆς λέξεως ἐν Δαρδάνοις πρὸς καὶ τῶν παρεπομένων προδίδει ἄγνοιαν γεωγραφικὴν, οὗ τὴν τυχοῦσαν, δι-

καιολογοῦσαν ἐλλόγιως τοῦ ἀναγνώστου τὴν δυσπιστίαν περὶ τε τῆς γεωγραφικῆς θέσεως, τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας καὶ πάντων τῶν λοιπῶν τῶν δι' ὅλου τοῦ χωρίου μνημονευομένων, δυναμένων ἀναντιρρήτως ὡς ῥητορικὴ τις ἄσκησις μᾶλλον ἢ ὡς ἱστορικὴ ἀλήθεια νὰ θεωρηθῶσιν, ὅπερ δικαίαν παρέσχεν ἀφορμὴν τοῖς ἱστορικοῖς τε καὶ κριτικοῖς νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τρεῖς μεγάλας φάλαγγας ἐπὶ τῆς πατρίδος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τῶν μὲν ἐκ συμφώνου, ὡς ἀπὸ κοινοῦ τινος σημείου ὁρμωμένων, τὴν Λυχνιδὸν ἢ Ἀχρίδα θεωρούντων, τῶν δὲ ἐνθεν κἀκεῖσε καθ' ἅπασαν τὴν Μακεδονίαν, μέρος τῆς Θράκης καὶ Ἰλλυρίας περιπλανωμένων, καὶ ζητούντων ἔχνος τι καὶ ἐκ τοῦ κολοσσοῦ ἐκείνου τοῦ κατασκαζομένου ὑπὸ τῆς εὐγλωττίας τοῦ Προκοπίου, ἵνα ἐπ' αὐτῷ ἐρείσχμενοι· ἰδρύσωσιν αὐτὴν, τῶν δὲ καὶ σιγῇ διερχομένων περὶ τούτου. Καὶ τῶν τριῶν δὲ τούτων κατηγοριῶν χωρία συγγραφῶν θέλομεν περὶθεῖν ἐρεξῆς πρὸς δυνατὴν λύσιν τοῦ ζητήματος καὶ ἐνδεχομένην εὐρεσιν τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ πρὶν τοῦτο ποιήσωμεν, προλαμβάνομεν νὰ εἰπώμεν ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς ἀξιοπιστίας αὐτοῦ τοῦ Προκοπίου, ὅστις, ὡς εἰπώμεν, κατέστη ἡ πηγὴ τῆς διαίρεσεως τῶν ἱστορικῶν. Κατὰ τοὺς νόμους τῆς κριτικῆς ἱστορίας, δεόν ἦν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ, ὡς συγχρόνου καὶ μέρος ἐνεργητικὸν τῶν ἱστορουμένων λαβόντος, νὰ προτιμᾶται παντὸς ἄλλου συγχρόνου τε καὶ μεταγενεστέρου· ἀλλ' ὅταν, αὐτὸς ἐαυτῷ ἀντιτιθέμενος καὶ ἀντιφάσκων, νῦν μὲν ἀναδιβάζῃ τὸν Ἰουστινιανὸν μέχρι τρίτου οὐρανοῦ καὶ μέχρις ἀποθεώσεως αὐτοῦ διὰ τῆς συνεπισωρεύσεως τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἐκείνων τίτλων (α), νῦν δὲ μετὰ μελανωτάτων ἐξεικονίζων χρωμάτων καὶ μέχρι τῶν ἀδύτων τοῦ ἄδου κατάγων αὐτὸν, παρίστησιν ὡς τὸν μέγιστον τῶν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου χρηματισάντων κακούργων, καὶ νῦν αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λέγων· « δέδοικα, μὴ καὶ μυθολογίας ἀποίσομαι δόξαν, καὶ τοῖς τραγωιδιδασκάλοις τετάζομαι » (β) τότε εὐλόγως ἡ κριτικὴ περὶ αὐτὸν ἐν τῇ ἀνηκούσῃ θέσει· ἐκ τούτων δὲ καὶ τῶν τοιούτων ὁρμώμενοι οἱ κριτικοὶ καὶ ἱστορικοὶ τὸν μὲν Ἰουστινιανὸν εἰκότως ἐξυψοῦσιν, αὐτὸν δὲ ὡς εἴρηται ἐν τῇ καταλλήλῳ τάξει συγκαταλέγουσι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ μὲν περιώνυμος ἱστορικὸς Γίββων πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ διὰ τῶν ἀκολούθων λέξεων χαρακτηρίζει (γ): « Procope tour à tour

(α) Περὶ ὧν πρόχαιρον ἔχοντες ἐν τῇ μνήμῃ χωρίον τι τοῦ μακαρίου Κοραῖ περὶθεύμεν. « Τὸς Καισάρεις τῶν οἱ δουλιθίντες Ῥωμαῖοι ὠνόμαζον μετὰ θάνατον θεοῦ (Dīvus Cēsari). Εἰς δὲ τοὺς διαδόχους αὐτῶν Γρακομαίους Αὐτοκράτορας, καὶ ζῶντας ἐτι, οἱ ταλκίπυροι Ἕλληνας ἔλ γαν λαλοῦντες ἢ γραφόντες, ἢ ὑμετέρῃ θεότητι· παρῶσιον ἔχοντες ἔχον καὶ τῶν πύλικῶν οἱ τίτλων εἰς ἐξ αὐτῶν ἦσαν ὁ πανυπερθέστατος, καὶ ἐτι θαυμασιώτερος ἄλλος ὁ πανυπερπρωτοεξαστοῦπέρτατος (ἰδὲ Δουκάγγ. σελ. 1342). Ταλκίπυρον γένος! τὰ εἰρηναῖα πολυσύλλαβα ταῦτα ἔφεραν τοὺς Γούρκους. Ἰδὲ σελ. γγ'. τῶν Ἠθικῶν Νικομάχ. Ἀριστοτέλους ἐκδ. Κοραῖ.

(β) Προκ. βιβλ. β'. ἀναδόν.

(γ) Γίββ. ἱστορ. τόμ. 7 σελ. 204.

(α) Tom. 31. pag. 278.

(β) Προκ. περὶ κτισμάτων. 4 σελ. 66. ἐκδ. Παρισίων.

courageux ou servile, enivré de la faveur ou aigri par la disgrâce, composa successivement l'histoire, le panégyrique et la satire de son temps* καὶ παρακωτιῶν (α)* « Ces honteuses variations ternissent sans doute la réputation de Procope et nuisent à la confiance qu'il pourrait inspirer. » Ο δὲ Γάλλος Πουκεσίλλ (β)* « on sait que cet historien ne doit être cité qu'avec réserve, et son témoignage en tout doit être suspect. » Καταστρέφοντες δὲ τὸν περὶ τούτου λόγον ἀνάγκη νὰ προσεπιφέρωμεν ἀλληλοδιαδόχως κατὰ χρονολογικὴν τάξιν καὶ τὰς τῶν λοιπῶν μαρτυρίας, μεταξύ τῶν ὁποίων ἄτε σύγχρονος ὢν ἡ μικρὸν μεταγενέστερος (580) ἔρχεται ἐν τῇ τάξει Ἀγαθίας ὁ Σχολαστικός, ὅστις εὐθὺς μὲν ἐν τῷ προοίμῳ τῆς ἱστορίας λέγει· « Τὰ μὲν γὰρ πλεῖστα τῶν κατὰ τοὺς Ἰουστινιανοῦ χρόνους γεγεννημένων, ἐπειδὴ Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι τῷ Καισαρεῖαθεν ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀναγέγραπται, παριτέον ἐκεῖνα ἑμοίγε, ἄτε δὴ ἀποχρῶντως εἰρημένα. » Ἐν ἑτέρῳ δὲ τῆς ἱστορίας μέρει·

« Πατρίς δὲ ἦν αὐτῷ πόλις Ἰλλυρικὴ, Βεδερίανα μὲν ἐκ παλαιοῦ ὀνομαζομένη, ὕστερον δὲ πρώτη Ἰουστινιανὴ μετακληθεῖσα· Ἰουστινιανὸς γὰρ ὁ βασιλεὺς ἄτε δὴ κατ' αὐτὴν εἰς ῥῶς προηγμένος, ἐκόσμητέ τε εἰκότως τὴν πατρίδα ἔργοις ποικίλοις καὶ ἐξ ἀφανοῦς εὐδαίμονα εἰργάσατο καὶ τοῖς οἰκείοις αὐτῇ μεταδέδωκε προσηγορίας. »

Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἡ μικρὰν ἢ οὐδεμίαν ἔχων διαφορὰν ἀξιοπιστίας ἀπὸ τοῦ συγχρόνου ἢ καὶ μικρὸν προκηθέντος Προκοπίου, εἴτε ἀντιγράφων (ὅτε προδίδει ὅτι καὶ παρενόησεν αὐτὸν, ἐκλαβὼν ἀντὶ τοῦ Ταυρησίου τὴν Βεδεριανὴν καὶ ἀντὶ Δαρδανίας ἐν τῇ Ἰλλυρίᾳ θέτων τὴν πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ) εἴτε μὴ, ἀναφανδὸν διαφωνεῖ πρὸς αὐτὸν, μεθ' οὗ ἐν μέρει καὶ συνεδέωσεν ὥστε καὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας τούτου οὐδὲν ὑγαιέστερον ἐπήγαγεν.

Τούτου μικρὸν προγενέστερος Στέφανος ὁ Βυζάντιος (480), οὗ τὸ ἀξιόπιστον παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖται· οὗτος ἀναγόμενος εἰς τὴν τρίτην τῶν προμνησθεισῶν κατηγορίαν, οὐδὲ μνησθὲν καὶ ποιεῖται οὔτε περὶ Ταυρησίου οὔτε περὶ Βεδεριανῆς, ἐκτείνων μόνον τὰ ὅρια τῆς Θράκης μέχρι τῆς καὶ νῦν καλουμένης πόλεως Σκόπια ἢ Σκούποι καὶ Σκόποι κατ' αὐτὸν (γ). Καὶ παρὰ τούτου δὲ οὐδὲν πορισθέντες συμβάλλον τῇ ὑποθέσει μεταβαίνομεν εἰς τὸν μετ' αὐτὸν ἀκμάσαντα τὸν Ζ'. αἰῶνα Ἰεροκλῆα τὸν γραμματικόν, ὅστις ἐν τῷ συνεκδήμῳ αὐτοῦ (δ) περιλαμβάνων τὴν πόλιν Σκόπια οὐχὶ ἐν τῇ Θράκῃ, ὡς ὁ πρὸ αὐτοῦ, ἢ ὡς ἀληθῶς νῦν γε ἔχει ἐν τῇ βορείῳ Μακεδονίᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ Δαρδανίᾳ, ἧς μητρόπολιν καλεῖ, χωρὶς καὶ νὰ μνημονεύῃ τῶν ὀνομάτων Ταυρησίου καὶ Βεδεριανῆς, σιγῇ διέρχεται καὶ αὐτός.

Βεσσαλίγγιος δὲ εἰς τῶν τούτου σχολιαστῶν (α) στηριζόμενος ἐν χωρίῳ τινὶ τοῦ Προκοπίου (β) κατατάσσοντας τὴν Λυχνιδὸν ἐν τῇ νέᾳ Ἠπείρῳ, λέγει ὅτι δὲν δύναται ἡ Λυχνιδὸς ν' ἀντιποιηθῇ τοῦ γενεθλίου τόπου τοῦ Ἰουστινιανοῦ, διότι ὁ αὐτοκράτωρ ἐν τῇ ΙΑ'. Νεκρῷ, τῇ ἐκδοθείτῃ περὶ τῶν Προνομίων τῆς πρώτης Ἰουστιανῆς, οὐδόλως ἀναφέρει τὴν νέαν Ἠπειρόν· ἀλλ' ἀντικρὺς ὁ λόγος οὗτος τοῦ Βεσσαλίγγιου ἀνεπαρκὲς ὢν καὶ ἀνίσχυρος καταστρέφεται ἐκ τε τῶν αὐτοῦ λέξεων οὕτως ἔχουσιν· « Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ὁμολογήσωμεν μετὰ τοῦ σοφοῦ Παλμερίου, ὅτι ὁ Προκόπιος δὲν ἐγίνωσκε τὰ ὅρια τῶν χωρῶν τούτων, οὐδ' εὐκόλως πίστιν νὰ δώσῃ ἐκείνῳ δύναται ὁ τὰ περὶ τοῦ Γοτθικοῦ, Βανδαλικοῦ, Περσικοῦ πολέμου ὡς καὶ τὰ περὶ κτισμάτων βιβλία ἐκείνου ἐπισταμένως ἀναγνοῦς. » Καὶ ἐκ μαρτυριῶν τῶν πλείστων ὡς ἐγγιστα ἱστορικῶν, τῶν μὲν ἐν Μακεδονίᾳ, τῶν δὲ καὶ ἐν Ἰλλυρίᾳ τιθέντων αὐτὴν, μεταξύ τῶν ὁποίων τὸν ἀξιοπιστότατον τῶν γεωγράφων Στράβωνα ἀρξάμεθα νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα λέγοντα (γ)· « Ἡ μὲν οὖν πᾶσα (ὁδὸς) Ἐγνατία καλεῖται. Ἡ δὲ, πρώτη ἐπὶ Κανδανουλᾶς ὁρους Ἰλλυρικοῦ διὰ Λυχνιδοῦ πόλεως καὶ Πυλῶνος, τόπου ὁρίζοντος ἐν τῇ ὁδῷ τὴν τε Ἰλλυρίδα καὶ Μακεδονίαν· » ὥστε καὶ παρὰ τούτου (τοῦ Βεσσαλίγγιου) ἀποποιουμένου μόνον λόγῳ ἀνισχύρῳ, ὡς εἴρηται, καὶ μὴ ἀποχρῶντι, νὰ δεχθῇ τὴν Λυχνιδὸν ὡς πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ οὐδὲν τι θετικὸν συμβάλλον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐμάθομεν.

Διὸ δὴ ἰτέον πρὸς ἀνέυρεσιν τῆς θεραπείας καὶ ἐπ' ἄλλον, τὸν Γάλλον Δαμβίλλ, τὸν καὶ ἐπὶ τούτῳ ὑπόμνημα ἀναγνόντα ἐν τῇ τῶν Παρισίων ἀκαδημίᾳ (δ). Οὗτος ἀντιγράφων, ὡς φαίνεται τὸν τε Προκόπιον καὶ Ἀγαθίαν πρὸς δὲ, μὴ ἐπιλαθόμενος καὶ τῶν τοῦ Βεσσαλίγγιου ἐνστάσεων, διαρρήδην ἀποφαίνεται λέγων· « ὅτι ἡ Λυχνιδὸς πόλις τῆς Ἠπείρου οὕσα, δὲν ἐμπεριελήφθη ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς, καὶ ὅτι ἡ παρατήρησις αὕτη μεγάλην φέρει βαρύτητα, καὶ σημασίαν ὑποκρύπτει ὡς πρὸς τὴν ΙΑ'. Νεκρὰν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Προβαίνων δὲ ἐτι πρὸς ἐρευναν καὶ ἀνακάλυψιν τῶν αἰτίων, ἐξ ὧν ὡς ἐκ μιᾶς ἀφετηρίας ὁρμώμενοι τοσοῦτοι συγγραφεῖς, τὴν Λυχνιδὸν ὁμοθυμῶς ἀποδέχονται ὡς πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, λέγει (ε) ὅτι οἱ Βούλγαροι ἀναβάντες τὸν Δούναβιν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγονάτου (685) καὶ ἐμβαλόντες εἰς τὰς χώρας τὰς ἐκ τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς ἱεραρχικῶς ἐξαρτωμένας, ἐξηπλώθησαν ἔντε τῇ Ἠπείρῳ, Μακεδονίᾳ καὶ Θεσσαλίᾳ, καταστήσαντες συνάμα πρωτεύουσιν αὐτῶν τὴν Λυχνιδὸν λαβοῦσαν καὶ τὴν ὀνομασίαν ἐξ αὐτῶν Ἀχρίδα, ὡς λέγει ῥητῶς καὶ Ἄννα

(α) Τοῦ αὐτοῦ τόμ. 7 σελ. 207.

(β) Πουκεσίλλ τόμ. 2. σελ. 299 κεφ. 56.

(γ) Στεφάν. περὶ πόλεων ἐν λέξει.

(δ) Ἰεροκλ. συνέκδημ. σελ. 653.

(α) Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι 652. σελ.

(β) Προκόπ. ἀνecd. 18.

(γ) Στράβ. βιβλ. 7 κεφ. 4.

(δ) Memoires de l'Academie I. 31 pag. 289.

(ε) Αὐτόθι σελ. 290.

ἡ Κομνηνή (α). α Ὁ δὲ Δρυμὼν οὗτος, ἵνα τι καὶ περὶ τοῦ ρεύματος τούτου προσηγορήσῃμι· ῥεῖ μὲν ἀνωθεν ἀπὸ τῆς Λυχνίτιδος λίμνης, ἣν ἡ νῦν γλῶττα ἐκβαρβαρώσασα Ἀχρίδα προσηγόρευσε ἀπὸ Μόκρον τοῦ Βουλγάρου βασιλέως τοῦ τὰ πρῶτα καὶ τὰ ἔσχατα Σαμουήλ τοῦ ἐπὶ τοῖν βασιλείων Κωνσταντίνου καὶ Βασιλείου τῶν Παρφυρογεννητῶν γεγονότος ο Οἱ δὲ Βούλγαροι ἀσπασθέντες τὸν χριστιανισμόν ἐπὶ Μιχαήλ Γ' τοῦ Θεοφίλου (867) ἀποκατέστησαν ἐν τῇ Ἀχρίδι ἀρχιεπίσκοπον, οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ἐξέτειναν ἐν πάσαις ταῖς χώραις ταῖς πρότερον ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς ὑπαγομέναις.

Ἐκ τούτων δὲ ὑποφαίνεται ὅτι οὗτος προβάλλων ἐν μέσῳ γνώμην πάντῃ διάφορον τῶν προμνησθεισῶν ὑπὸ τινος τροποποίησιν, ἐγγίζει εἰς τὴν γνώμην τῶν ὑπὲρ τῆς Λυχνίδου ἀποφαινομένων, ὧν μνεῖα γενήσεται ἐν τοῖς ἐξῆς.

Μετὰ τοῦτον ἀναμνηστέος καὶ ὁ γεωγράφος Μαλτεβρούν (β) ὅστις ἐν τῷ μέσῳ τῶν δυσχερειῶν, ἃς παρίστησι τὸ ζήτημα, δὲν δύναται νὰ παρακολουθήσῃ τὴν γνώμην τοῦ Δαμβίλλ προκατειλημμένος ἐκ τῆς θέσεως, ἣν ἡ πρωτεύουσα τῆς Δαρδανίας, κατὰ Προκόπιον, ἀπέναντι τῆς Ἐπιδάμου ἐπρεπε νὰ κατέχῃ, τούτου ἕνεκα ἀποδέχεται ὡς πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὴν νῦν καλουμένην πόλιν τῆς Μακεδονίας Πρισδρένι, θέτων αὐτὴν ἐν τῇ Ἰλλυρίᾳ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ Δαρδανίᾳ· ἐκτὸς δὲ τούτων ἀναφέρει καὶ μαρτυρίαν Τούρκου συγγραφέως καλοῦντος Σκόπια ἐν τῷ ἀγλαῖσμάτῳ τῆς Ἑλλάδος, ἣν θεωρεῖ ὡς ἀνήκουσαν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ οὐχὶ τῇ Δαρδανίᾳ. Περαιτέρω δὲ προδίδων, ἀντιφάσκων αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπιφέρει· α Διστάζομεν νὰ θέσωμεν τὴν πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ εἰς τὸ Πρισδρένι, ἂν καὶ ἡ θέσις αὐτῆς εἰς κοιλάδα ὀρεινὴν κειμένη, δύναται νὰ φανῇ οἷον εἰς παράρτημα τῆς ἀρχαίας Δαρδανίας, ἐτι δὲ ὀλιγώτερον εἰς τὰ Σκόπια, διότι ἡ πόλις αὕτη φέρει ὄνομα γνωστὸν παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ πρότερον ἐτι καὶ ὅλως ἰδιαίτερον ἀπὸ τὸ τοῦ Ταυρησίου καὶ τῆς Βεδεριανῆς. Ὅθεν, λέγει, προτιμῶμεν νὰ θέσωμεν τὴν μὲν Βεδεριανὴν εἰς κοιλάδα ὑψηλοτέραν καὶ τραχυτέραν, ὡς τοιαύτην ἀποδεχόμενοι τὴν τῆς νῦν καλουμένης Πριστίνας, μηδὲν ἐχούσης ἀρχαῖον ὄνομα καὶ μεταξὺ Θράκης καὶ Ἰλλυρίας κειμένης, τὴν δὲ Οὐλπιανὴν ἢ δευτέραν Ἰουστινιανὴν εἰς τὸ Κιοστενδίλι, οὗ ἡ περιοχὴ φαίνεται ὅτι κατέχει τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς Δαρδανίας. ο

Οὗτος λοιπὸν, εἰ καὶ ἀσυνεπὴς πρὸς ἑαυτὸν, προβάλλει ἐν μέσῳ ὅλως νέαν γνώμην, παραδεχόμενος κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ Πρισδρένι, εἴτα δὲ τὴν Πριστίαν. Ἀλλ' ἕτερος τοῦ Ἰεροκλέους σχολιαστὴς ὁ Λαπιέ (γ), ἐπιτιθέμενος κατὰ τοῦ Μαλτεβρούν καὶ πρὸς πάντας τοὺς προειρημένους διαφωνῶν, ἀποφαίνεται ὡς πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὰ Σκόπια· ἀλλὰ καὶ ἡ

δοξασία αὕτη, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, καταστρέφεται ὑπὸ τοῦ λόγου, ὅτι Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἐγίνωσκεν αὐτὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Σκοῦποι ἢ Σκόποι καὶ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑφισταμένην.

Ὁ δὲ γεωγράφος Βαρβιέ Βοκάκιος ἐν χάρτῃ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος τῇ 1814 ἐκδοθέντι ὀρίζων τὴν πόλιν Σκόπια παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ κειμένην, σιγῇ παρέρχεται τὴν Βεδεριανὴν, εἰ καὶ ἐκ παλαιοῦ ὑπάρχουσαν κατὰ τὸν Ἀγαθίαν, συνάμα καλὼν τοὺς ἀρχαίους Τριβαλλοὺς προπάτορας τῶν Δαρδανῶν, ἐγκατασταθέντων κατ' αὐτὸν ἐν τῇ περιοχῇ τῶν νῦν καλουμένων πόλεων Πριστίνας, Βιβαρίνας καὶ Κιοστενδιλίου· ἐξ οὗ δὴ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξάξωμεν τι σαφηνίζον τὴν ὑπόθεσιν.

Διὸ ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν συνδρομὴν καὶ ἄλλων, μεταξὺ τῶν ὁποίων προτιμητέος ὁ περιώνυμος ἱστορικὸς Ἀγγλος Γίββων, οὗ περ καὶ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, καὶ ὅστις εἰς οὐδὲν τιθέμενος τὰς εἰκοτολογίας καὶ γνώμας πάντων τῶν προμνησθεισῶν, λέγει δι' ὀλιγίστων λέξεων, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ἐγεννήθη πλησίον τῶν εἰρηπίων τῆς Σαρδικῆς, νῦν καλουμένης Σόφιας εἰς χωρίον τι Ταυρησίον ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Βεδεριανῆς, ὡς λέγει ὁ Λουδοβίκος (α) ἐν τῷ βίῳ Ἰουστινιανοῦ· ἰδοὺ καὶ αἱ λέξεις τοῦ Γίββωνος· α Justinien naquit près des ruines de Sardica aujourd'hui Sophia ο (β) ἀλλὰ καὶ παρὰ τούτου, παρ' οὗ πλείονα καὶ ὀξύτερα προσεδρακώμεν, ἀπελπιζόμεθα.

Πάντων δὲ τούτων ὑστατός τε καὶ νεώτατός ἐστιν ὁ Γάλλος Ἰσαμβέρτ, ἀναγόμενος καὶ αὐτὸς εἰς τὴν φάλαγγα τῶν ἱστορικῶν ταύτην, καὶ ἀποφαινόμενος ὡς ἐξῆς· (γ) α Τὰ ὀνόματα τῶν δύο πόλεων Ἰουστινιανῶν ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ ἑκτοῦ αἰῶνος ἄφαντα γενόμενα ἐκ τοῦ χάρτου τῆς Δαρδανίας, δὲν περιελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰεροκλέους ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν τόπων τούτων, τηρησάντων τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα· ἡ δὲ Βεδεριανὴ δὲν ἠδυνήθη νὰ διαφυλάξῃ τὰ ἐκτακτὰ προνόμια, ἅπερ ἡ θέλησις τοῦ αὐτοκράτορος ἐχορήγησεν αὐτῇ· ἄλλως ὑφίστανται τοσαῦται δυσκολαί ἐπὶ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας τῶν τόπων τούτων, ὥστε μόνον εἰς τὴν γεωγραφικὴν ἐταιρίαν ἀπόκειται ἡ εἰδικὴ ἐξέτασις καὶ ὁ ἀκριβὴς ὁρισμὸς ἐκάστου αὐτῶν ο.

Ἐκ πασῶν λοιπὸν τῶν διαφορῶν εἰκασίων καὶ δοξασιῶν τῶν μνημονευθέντων ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων ἱστορικῶν, διαφωνούντων πρὸς ἀλλήλους, ὡς εἶδομεν, δὲν ἐξάγεται συμπέρασμα τι ὀριστικὸν περὶ τῆς πατρίδος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλ' ὥσπερ περὶ τῆς πάτρης τοῦ Ὁμήρου ἐπτὰ ἡρίζον καὶ ἐρίζουσι ἐτι πόλεις, οὕτω καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπτὰ παρίστανται ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν, οἷον Ταυρησίον, Βεδεριανὰ, Σόφια, Σκόπια, Πρισδρένι, Πριστίνα καὶ Κιοστενδίλι, παραλειπομένης πρὸς στιγμήν τῆς Λυχνίδου, περὶ ἧς ἀκολούθως θέλομεν διὰ

(α) Ἀλεξ. 12. σελ. 370.

(β) Maltebrun géograph. t 4. pag 197.

(γ) Lapié σελ. 134.

(α) Ludewick. ιστορ. σελ. 125.

(β) Γίβ. ιστορ. τόμ. 7. σελ. 196.

(γ) Isambert histoire pag. 224.

βραχέων ὅσον οἷόν τε διαλάβει τὰ δέοντα. Οὐδεμίαν δὲ τῶν ἐπτά τούτων ἔχοντες τὴν τόλμην νὰ προτιμήσωμεν, καὶ τὰς ἄλλας ν' ἀποκλείσωμεν, διότι ἐκάστη ἔχει τοὺς ὑπερμάχους αὐτῆς καὶ συνηγόρους, ἀναγκαζόμεθα ν' ἀναμείνωμεν καὶ τοὺς ἐσωτερικούς τε καὶ ἐξωτερικούς λόγους τῶν ἀντιπάλων τῶν γνωμῶν τούτων, ἵνα ἐκ τῆς παραθέσεως αὐτῶν ἐξάξωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν δοκοῦσαν ὀρθοτέραν καὶ λογικωτέραν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΡΩΣΣΙΑ.

— 000 —

(Συνέχεια τῆς φυλλάδ. 216.)

Καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ καλοῦ καὶ κακοῦ ὄντος τοῦ καιροῦ ὁ Αὐτοκράτωρ Νικόλαος ἐξέρχεται εἰς περίπατον κατὰ τὴν πόλιν· συνήθως δὲ ὑπάγει εἰς τὴν θυγατέρα του, τὴν Μεγάλην Δούκισσαν Μαρίαν, ἢ πρὸς τινὰ μεγιστᾶνα τῆς αὐλῆς του, ποτὲ μὲν ἐφ' ἀμάξης πάντοτε ἀνοικτῆς, ποτὲ δὲ ἐπὶ ἐλκνήθρου, ἀλλὰ συχνότερα πεζῇ. Περιπατεῖ δὲ μόνος φέρων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν περικεφαλαίαν τῆς φρουρᾶς του καὶ λευκόφαιον στρατιωτικὸν μανδύαν, καὶ περιπατεῖ κατ' εὐθείαν, χωρὶς ὅμως νὰ παραβλέπῃ οὐδὲν τῶν γινομένων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἢ τῶν πεζοδρομίων· ὅλοι τὸν χαιρετοῦσι, καὶ εἰς ὅλους ἀποδίδει τὸν χαιρετισμόν.

Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πλησιάσῃ τὸν Αὐτοκράτορα καθ' ὁδὸν διὰ νὰ τῷ ὁμιλήσῃ ἢ νὰ τῷ παρουσιάσῃ ἀναφοράν· ὁ λαμβάνων τοιαύτην τόλμην φυλακίζεται. Τινὲς ὅμως ἀξιοῦσιν ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ εὐχαρίστως βλέπει τοιαύτην τόλμην, καί, εἰ καὶ διατηρεῖ νόμον τὸν ὁποῖον δὲν θέλει νὰ καταργήσῃ, οὐδόλως ὀργίζεται κατὰ τῶν παραβιάζόντων αὐτόν.

Πολλάκις δὲ ἀρχεται τῆς παραβιάσεως αὐτὸς πρῶτος. Ἡμέραν τινὰ συναντήσας τὸν Γάλλον ὑποκριτὴν τοῦ θεάτρου Ω... τὸν ὁποῖον ἠγάπα μεγάλως, τὸν ἐπλησίασε καὶ συνωμίλει μετ' αὐτοῦ· μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας καὶ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Αὐτοκράτορος, οἱ ἀστυνομικοὶ φύλακες, οἵτινες εἶχον ἰδεῖ τὸ γεγονός, συνέλαβον τὸν ὑποκριτὴν καὶ τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν φυλακὴν. Ἀλλ' ὁ Ω... ἐμελλε νὰ παραστήσῃ τὸ ἐσπέρας ἐκεῖνο κατ' ἀνωτέραν προσταγὴν, εἰς δὲ τὸ θέατρον ἐμελλον νὰ παρευρεθῶσι καὶ οἱ αὐλικοί. Σημαίνει ἡ ὥρα τῆς ἀναπετάσεως τοῦ προσκηνίου, ὅλα τὰ θεατρεῖα εἶναι πλήρη, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ αὐτὸς παρών. Δέκα λεπτά, ἐν τέταρτον τῆς ὥρας παρέρχονται καὶ τὸ παραπέτασμα μένει ἀκίνητον· ψιθυρίζουσιν, ἀνησυχοῦσιν, ὁ μὲν βλέπει τὸ ἴδιον ὠρολόγιον, ὁ δὲ στρέφεται πρὸς τοὺς δείκτας τοῦ μεγάλου ὠρολογίου. Τέλος πάντων αἴρεται τὰ παραπέτασμα... ἀλλ' ἐπὶ τῆς σκηνῆς παρουσιάζεται ὁ διευθυντὴς καὶ λέγει, ὅτι τὸ προκηρυχθὲν δρᾶμα

δὲν δύναται νὰ παρασταθῇ, διότι ὁ ὑποκριτὴς Ω... δὲν ἐφάνη μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης, καὶ ὅλοι ἀγνοοῦσι τί ἐγένετο. Μετὰ τὴν εἰδησὶν αὐτὴν ἐπῆλθε μεγάλη συγκίνησις εἰς τὴν αἴθουσαν· ὁ Αὐτοκράτωρ προσεκάλεσε τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας, καὶ τῷ εἶπε λέξεις τινὰς εἰς τὸ οὔς, μετὰ τὰς ὁποίας ἀνεχώρησεν οὗτος σπεύδων· μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἐπανέρχεται μετὰ τοῦ ἀπελευθερωθέντος δεσμώτου. Ἡ παράστασις ἐγένετο μετὰ θαυμασίας ζέσεως, χειροκροτηθέντος ἁλλεπαλλήλως τοῦ ἐλευθερωθέντος ὑποκριτοῦ. Ἐν μιᾷ τῶν διακοπῶν τῆς παραστάσεως, ὁ Αὐτοκράτωρ προσκαλέσας εἰς τὸ θεατρεῖόν του αὐτόν·—Γνωρίζω, εἶπε, τί σὲ συνέβη, καὶ ἐγὼ εἶμαι ὁ αἴτιος· ποῖαν ἀποζημίωσιν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ;—ὦ! Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη οὗτος, μίαν καὶ μόνην χάριν θέλω ζητήσῃ παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος, ἂν τῷ συμβῇ ἄλλοτε νὰ μὲ ἀπαντήσῃ καθ' ὁδόν, νὰ γίνῃ πρὸς ἐμὲ ἴλεως καὶ νὰ μὴ με ἀπευθύνῃ τὸν λόγον.

Καὶ ὅμως οὐ μόνον δὲν συμβαίνουνσι πάντοτε τοιαῦτα δυσάρεστα, ἀλλὰ μάλιστα καὶ εὐεργετικὴ εἶναι πολλάκις ἡ συνδιάλεξις μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος.

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν διήρχετο ἐνώπιον ξενοδοχείου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Μεγάλης Μορσκόε, ἐκ τῶν μάλλον συχναζομένων, βλέπει ἐξερχόμενον νέον κομφῶς ἐνδεδυμένον, καπνίζοντα τὸ σίγαρόν του μετὰ τὴν αὐτὴν ἐλευθερίαν ὡς ἂν εὕρισκετο εἰς καφενεῖον τοῦ Palais Royal ἢ κατὰ τὸ βουλευτῆριον τῶν Ἰταλῶν. Ὁ Αὐτοκράτωρ τὸν ἐπλησίασε χαιρετίζας αὐτόν στρατιωτικῶς, καὶ εἶπε·—Φαίνεται, κύριε, ὅτι νεωστὶ ἤλθατε εἰς Πετρούπολιν. —Ναί, Κύριε, πῶς τὸ ἐμάντεύσατε;—Τὸ ἐμάντευσα ἰδὼν ὅτι κάμνετε πρᾶγμα ἀπηγορευμένον ἀπὸ τὸν ἀστυνομικὸν κανονισμόν, καὶ τοῦτο ὑποθέτει ὅτι δὲν ἐλάδετε καιρὸν νὰ τὸν γνωρίσετε. —Καὶ τί κάμνω, —Καπνίζετε. —Διέβουλε! καὶ εἶνε ἀπηγορευμένον νὰ καπνίζῃ τις ἐδῶ; Ἀλλ' ἔστω σὰς εὐχαριστῶ μεγάλως, ὁ νόμος ἀνώτερος πάντων. Καὶ ἀφαιρέσας ἀπὸ τὸ στόμα του τὸ σίγαρον, ἠτοιμάζετο νὰ τὸ σθέσῃ. —Ὁχι, λέγει ὁ Νικόλαος, ἐξακολουθήσατε· ἐνόσω διαμένετε μετ' ἐμοῦ δὲν τρέχετε κανένα κίνδυνον. —Εἰσθε λοιπὸν εἰς ἐκ τῶν μεγιστάνων τῆς αὐτοκρατορίας; —Ἐχω ὀλίγην ἐπιρροήν καὶ ἂν σὰς ἦμα ὠφέλιμος. —Ἦθελεν εἰσθαι δι' ἐμὲ μέγα εὐτύχημα, Κύριε, διότι ἤκουσα ὅτι εἰς τοῦτον τὸν τόπον διὰ προστασιῶν κατορθοῦνται τὸ πᾶν. —ὦ! μεγαλύνετε τὰ πράγματα· ὅχι, αἱ προστασίαι δὲν ἀποτελοῦν τὸ πᾶν, ἀλλὰ ἀγαπῶμεν ἀρκετὰ νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἀνθρώπους μετὰ τῶν ὁποίων ἔχομεν νὰ κάμωμεν, καὶ συνομολογήσαστε ὅτι αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον ἀνευ τῶν συστάσεων, τῶν προστασιῶν... —Λοιπὸν, Κύριε, θέλω ἐπωφεληθῇ εὐχαρίστως τῆς καλωσύνης ὑμῶν· διότι, ἐπειδὴ ἤλθα εἰς Ρωσσίαν δι' ἐμπορικὴν ὑπόθεσιν, δὲν θὰ μ' ἐκακοφαίνετο ἂν ὑπεστηρίζομαι ὀλίγον.

Ἡ συνδιάλεξις ἐξηκολούθησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐν τέταρτον περίπου τῆς ὥρας, τοῦ ξένου καπνίζοντος τὸ σίγαρόν του καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος